మాహిమ్న స్తోత్రము

పీఠిక

ఈ స్తోత్రము శివమహిమ్నస్తోత్రము. అనఁగా శివుని మహిమయొక్క స్తోత్రము. శివస్తోత్రగ్రంథములలో ప్రాచుర్యముగను ప్రాముఖ్యముగను నుండుటచేతను, శివునియం దేకదేశవర్తిత్వముగ నుండుటచేతను, ఈ నామమందలి శివశబ్దమును విడిచి మహిమ్నస్తోత్రము అనియే పెద్దలు వాడుచుండిరి. ఇందలి మహిమ్నశబ్దము సంస్కృతవిభక్త్యంతమై యున్నను ఈ నామము పండితపామరులకుఁ బరిపాటిగనుండుటచే నాంధ్రీకరణమందును దీనినే స్వీకరింపుట కలిగినది. ఈ స్తోత్రమును సంస్కృతభాషలో నేను బలుమారు పఠింపఁగాఁ గలిగిన యానందము నన్ను గ్రంథకరణమునకుఁ బురికొల్పినది. మత్కృతిత్వశక్తి యెట్టులున్నను, బండితులిందలి విషయమునే గ్రహించి కవి సామాన్యుఁడైనను భక్తియుక్తుఁడని సైరింతురుగాక.

మచిలీబందరు,
8-2-10. } బేతపూడి లక్ష్మీకాంతము.





1 అవతారిక.—శివభక్తుఁడగు పుష్పదంతాచార్యుఁడు తా నీ స్తోత్రమును జేయుట విరుద్ధము కాదని సమర్థించుకొనుచున్నాఁడు.

శ్లో॥ మహిమ్నః పారం తే పర మవిదుషో యద్య సదృశీ। స్తుతి ర్బ్రహ్మాదీనామపి తదవసన్నా స్త్వయి గిరః। అథా వాచ్య స్సర్వస్స్వమతి పరిణామావధిగృణన్। మమా ప్యేష స్తోత్రే హర! నిరపవాదః పరికరః॥

ఉ॥ శ్రీకరమైన నీ మహిమసీమ నెఱుంగని వారి సన్నుతుల్। స్తోకములైనచో, జలజ సూతిముఖామరసంస్తవంబు లట్లే కద, కాన ధీకొలఁది నెవ్వఁడు నైన నుతింప నొప్పుచో। నీకరణి న్నుతించెద మహేశ్వర! మత్కృతి దోష ముండునే?

తాత్పర్యము:- ఓ శివా! నీ మహిమయొక్క యంతము తెలుంగుట యశక్యమని బ్రహ్మాదులే వచింపుచుందురఁ దమ శక్తికొలఁది నుతించి సఫలమనోరథులైరి. కావున యథాశక్తిగా నేను నుతింపఁ బూనుటయు నింద్యము కాదని తాత్పర్యము.

2. అ॥ ఈశ్వరునియొక్క సగుణస్వరూపమే తన స్తోత్రమునకు విషయమని చెప్పుచున్నాఁడు.

శ్లో॥ అతీతః పంథానం తవ చ మహిమా వాఙ్మన
సయోః। రతద్వ్యావృత్త్యా యం చకిత మభిధత్తే శ్రుతి
రపి। స కస్య స్తోతవ్యః కతివిధగుణః కస్య విషయః।
పదే త్వర్వాచీనే పతతి న మనః కస్య న వచః॥

ఉ॥ వాక్కునకు న్మనంబున కవశ్యము నీ
మహిమంబు; దాని నీ। ఫక్కిది యంచు వేద
ములె వల్కఁగ నోడు; గుణాన్వితంబె లా?।
నెక్కరణి న్నుతింప సగుణత్వనికా విష

యంబు? కావునన్ వాఙ్మనసంబు లెవ్వ
నివి వర్తిల వీశ! భవద్గుణాకృతిన్?

తా॥ ఓయీశ్వరా! నీ మహిమ యవాఙ్మానసగోచర మగుటంజేసి వేదములే నీ మహిమ నదికాపదకావని భయపడుచుఁ బల్కుచున్నవి. అట్టి మహిమయొక్క గుణము లేవో, యవెట్లు స్తోత్రార్హమో, యెవ్వనికి విషయమో, యూహింప శక్యము గాకున్నది. కావున నీయొక్క సగుణస్వరూపమే స్తోత్రమునకును ధ్యానమునకును స్థానమైయున్నది.

3. అ॥ తన స్తోత్రముయొక్క ప్రయోజనమును దెలుపుచున్నాఁడు.

శ్లో॥ మధుస్ఫీతా వాచః పరమ మమృతం నిర్మితవతః
స్తవ బ్రహ్మన్ కిం వాగపి సురగురో ర్విస్మయపదం।
మమ త్వేతాం వాణీం గుణకథనపుణ్యేన భవతః పునా
మీత్యర్థేఽస్మిన్ పురమథన! బుద్ధి ర్వ్యవసితా॥

ఉ॥ తియ్యనిమాటలన్ సుధ సతి[illegible]

రంబుగఁ గూర్చునట్టి మా।యయ్యా! బృహ
స్పతిస్తుతియు నద్భుత మెట్లగు నీకు? నాదు
ధీ। యియ్యకొనుఁ భవత్కథల నేర్పడఁ
బల్కెడు పుణ్యరాశిచే। న్యాయ్యముగా
మదీయరసన న్విమలం బొనరింప శంకరా!॥

తా॥ ఓ దేవా! యమృతవాక్కులుగల నీకు బృహస్పతియంతవాని స్తవమైన నద్భుతకరంబుగ నుండునా? ఉండదు. కావున నా స్తవముగ నిన్ను సంతోషపెట్టలే కున్నను నీ మహిమను గుఱించి నుడువుటవలనఁ గలుగు పుణ్యముచే నా వాక్కును బరిశుద్ధము చేసికొనుటయే నా సంకల్పము.

4. అ॥ ఈశ్వరమహిమను నిందించువారిని
భక్తుఁ డాక్షేపించుచున్నాఁడు.

శ్లో॥ తవైశ్వర్యం యత్త జ్జగదుదయరక్షాప్రళ
యకృ। త్త్రయీవస్తు వ్యస్తం తిసృషు గుణభిన్నాసు
తనుషు। అభవ్యానా మస్మిన్ వరద రమణీయా మర

మణీం। విహంతుం వ్యాక్రోశీం విదధత ఇహైకే జడధియః॥

ఉ॥ ఏయది లోకజాలము సృజించునో, వెంచునో, గీటడంచునో। యేయది వేద భోధ్య మగు, నేయది భేదగుణత్రయాంగ సం। స్థాయిగ నుండి వ్యస్తమగుఁ, దన్మహిమంబు జడాత్ము లట్టి యే। మో యవ వాదలాడద రహో! బుధకోటి కసమ్మతంబుగన్॥

తా॥ జగత్తుయొక్క సృష్టిస్థితిసంహారములను జేయుటకు సత్వరజస్తమోగుణప్రధానము లైన బ్రహ్మవిష్ణురుద్ర రూపములను ప్రత్యేకముగ ధరించిన నీ మహామహిమను మూఢులు కొందఱు నిందచేయుదురు. సజ్జనుల కా నింద యసహ్యముగ నుండును.

6. అ॥ ఆ నిందను వివరించుచున్నాఁడు—

శ్లో॥ కిమీహః కిం కాయ స్స ఖలు కి ముపా

స్త్రిభువనం కిమాధారో ధాతా సృజతి కిముపాదాన ఇతి చ। అతర్క్యైశ్వర్యే త్వయ్యనవసరదుస్థో హతధియః। కుతర్కోయం కాంశ్చిన్ముఖరయతి మోహాయజగతామ్॥

శా॥ కాయంబుం గరణం బుపాయమును సంకల్పంబు నాధార మో। హో యాధాతకు నేవి? సృష్టికరణోద్యోగార్థమంచున్ దురూ। హాయత్తాత్ముఁడు వక్కడున్ జనుల మోహభ్రాంతులం జేయుచున్। నీ యైశ్వర్య మతర్క్యమై విపులమై నిండారి శోభిల్లఁగన్॥

తా॥ లోకసృష్టి చేయుటకొఱకు బ్రహ్మకు శరీరమును, సంకల్పమును, ఉపాయమును, సామగ్రియు, నాధారమును నేవి యని యా దురితాత్ములు తర్కించుచున్నారు. నీ యైశ్వర్య మూహింపశక్యముగానిదై యుండఁగా వా రట్లు కుతర్కము చేయుట జనులను భ్రమపెట్టుటకే.

6. అ॥ జగత్తుల కీశ్వరుఁడే కర్త యని భక్తుఁడు నిరూపించుచున్నాఁడు.

శ్లో॥ అజన్మానో లోకాః కిమవయవవంతోఽపి జగ
తా। మధిష్ఠాతారం కిం భవవిధి రనాదృత్య భవతి। అ
నీశో వా కుర్యా ద్భువనజననే కః పరికరో। యతో
మందా స్త్వాంప్ర త్యమరవర! సంశేరత ఇమే॥

ఉ॥ మూర్తములయిన లోకములు పుట్టుక
లేనివె? పుట్టి యున్నచోఁ గర్తను గోర
కుండునె? జగంబుల నీశుఁడు కానివాఁడు
తా। వర్తిలఁ జేయ దక్షుఁడె? శివా! జగ
దాళికి నీవు కర్తవె। పూర్తిగఁ దేజరిల్ల
జడబుద్ధులు సంశయ మంద నేలొకో॥

తా॥ ఈ సచరాచరలోకము లవయవములు గలవిగాను
కర్త లేకుండ జనింపఁ జాలవు. అట్టికర్త యీశ్వ
రుఁడే. ఈశ్వరుఁడు కానివాఁ డా సృష్టినిఁ జేయఁ
జాలఁడు. కాఁబట్టి మందబుద్ధులు నీ కర్తృత్వము
నేల శంకింతురో తెలియదు.

7. అ॥ భిన్నమార్గములుగల మతసిద్ధాంతము

లన్నియు నీశ్వరుని యందే పర్యవసానమును బొందు చున్న వని ప్రతిపాదించుచున్నాఁడు.

శ్లో॥ త్రయీ, సాంఖ్యం, యోగః, పశుపతి మతం, వైష్ణవ, మితి। ప్రభిన్నే ప్రస్థానే పర మిద మదః ప థ్య మితిచ। రుచీనాం వైచిత్ర్యా దృజుకుటిల నానాప థజుషాం। నృణా మేకో గమ్య స్త్వ మసి పయసా మర్ణవ ఇవ॥

ఉ॥ వైదిక, సాంఖ్య, యోగ, పరవైష్ణవ, పాశుపతా ఖ్యలై భువిఁ। భేదగతిఁ మతం బులు సువిస్తరయుక్తుల స్వస్వముఖ్యతా। పాదనఁ జేసి. చిత్రరుచిభంగి వినోదిజనాళి కిం దుదఁ। నీ దరిఁ జేరు వాహినులు నీ రధిఁ జేరెడురీతి నెమ్మెయిఁ॥

తా॥ వేదత్రయమును, సాంఖ్యమతమును, యోగ మతమును, పశుపతిమత మనఁగా శైవాగమంబును, వైష్ణవ మనఁగా పాంచరాత్రాగమమును, నవి యో

దేవా! భిన్నమార్గములుగలవై బహుశాస్త్రపథములును గుటిలమార్గాసక్తులును నగు జనులకు స్వోత్కర్షను బ్రకటించుచుఁ దుదకు బహుకుటిల మార్గములుగల నదులన్నియు సముద్రములో గలియునట్లు, నీయందే పర్యవసానము పొందుచున్నవి.

8. అ॥ శివుని వైరాగ్య వేషము సార్థకమైనదని నిరూపించుచున్నాఁడు.

శ్లో॥ మహోక్షః, ఖట్వాంగం, పరశు, రజినం, భస్మ, ఫణినః,। కపాలం, చేతీయ త్తవ వరద! తంత్రోపకరణం। సురా స్తాం తా మృద్ధిం దధతితు భవద్భ్రూప్రణిహితాం। నహి స్వాత్మారామం విషయమృగతృష్ణా భ్రమయతి॥

మ॥ ఘనఖట్వాంగము నందియుం, బర
శువుం, గాపాలమాలల్ మహాజినముల్, భోగు
లు, భస్మముల్; భువనరాజిం బ్రోవఁగా
నీ కుసాధనముల్ నీ కరుణాకటాక్షవిభ

ప్రాత్యక్షెంబుఁ బాల్కుర్ సుశీల! పరంతోఁ
దాను రమించువాఁడు విషయాధిపత్యంబు
బాటించునే.॥

తా. ఓ పరమేశ్వరుఁడా! శ్రేష్ఠమైన యెద్దును, దండముయొక్క పైనసుండెడు బ్రహ్మకపాలమును, గండ్రగొడ్డలియు, చర్మమును, భస్మమును, సర్పములును, ప్రపంచ పరిపాలనకొఱకు నీకు సాధనములై యున్నవే కాని నీ కాభరణములు కావు. నీవు పేదగాఁ గనఁబడి నను నీ కృపాకటాక్షములవలనఁ గలిగిన యైశ్వర్యము నే సుర లనుభవించుచున్నారు. నీ వట్లుండుటకుఁ గారణ మేమనిన నాత్మారాముఁడ వైననీవు తుచ్ఛమును నశ్వరమును నగునట్టి యా యైశ్వర్యమును గోరవు.

9. అ॥ జగత్తుయొక్క నిత్యానిత్యములనుగూరిం చి భిన్నమతము లున్నను దన స్తోత్రము బలముగలది యని పలుకుచున్నాఁడు.

శ్లో॥ ఘనం కశ్చి ద్ద్రుహిణే సకల మపర స్త్వ

[illegible] పరో ధ్రౌవ్యాధ్రౌవ్యే జగతి గదతి వ్యస్తవిషయే। సమస్తే ప్యేతస్మిన్ పురమథన తైర్విస్మిత ఇవ। స్తువన్ జిహ్రేమి త్వాం న ఖలు నను ధృష్టా ముఖరతా॥

చ॥ ఒకఁడు జగంబు నిత్య మను నొక్కఁ డనిత్యము నా వచించు నేఁ డొకఁ డది రెండు నాఁ దొరయ నొండొకటిన్ విషయంబులం దనున్। సకలము నీవె యంచు మతి నల్పుఁగ నా ఘను లెసఁగించిరే! మొఱా యని సిగ్గుఁజెందద నహో! భవదర్పిత వాక్య మల్పమే!

తా॥ ఓ యీశ్వరా! భాట్టమతావలంబి యగువాఁడు జగత్తు నిత్యమనియు, నొకానొక బౌద్ధుఁ డది యనిత్య మనియు, నొక క్షపణకుఁ డాకాశాది పంచకము నిత్యమనియు, ఘటపటాదిక మనిత్యమనియుఁ బలుకుచున్నారు. అట్లుపలుకుచున్న వారిచే నవహసింపఁబడ్డవానివలెనే నిన్ను స్తుతింపుచున్న నేను సిగ్గు నొందుచున్నాను. అయినను నిన్నుగుఱించి నేను చేయు స్తోత్రము బలహీన మగునా! కాదనుట.

10 అ॥ మహాలింగావిర్భావమును స్తోత్రము చేయుచున్నాఁడు.

శ్లో॥ తవైశ్వర్యం యత్నా ద్యదుపరి విరించో హరి రధః। పరిచ్ఛేత్తుం యాతా వనలమనిలస్కంధవపుషః। తతో భక్తిశ్రద్ధాభరగురుగృణద్భ్యాం గిరిశ యత్। స్వయం తస్థే తాభ్యాం తవ కి మనువృత్తి ర్న ఫలతి.॥

మ॥ అజుఁ డూర్ధ్వంబు నధస్స్థలంబు హరి నీ యైశ్వర్యపారంబుఁ జూ।డఁ జనం బావక వాయుదేహా? వృథ యార్తిన్ వార లగ్గించి నిన్।భజియింప న్నది హర్షమొంది నిజరూప ప్రస్ఫురద్దర్శనం। బుఁ జెలంగన్ వెస నిచ్చితే హితఫలంబుల్ పొందరే నీ శ్రుతుల్॥

తా॥ ఓ యీశ్వరుఁడా! యగ్నివాయువు శరీరముగాఁగలవాఁడవై యున్న నీ స్వరూపమహాత్మ్యము బ్రహ్మవిష్ణువులు నిశ్చయించుటకై బ్రహ్మ యూర్ధ్వ

లోకములఁగూర్చియు విష్ణువు పాతాళలోకముఁగూర్చి యు వెడలి నీ స్వరూపమును దెలిసికొనఁ జాలక మరలి భక్తిశ్రద్ధాతిశయముచేత నిన్ను స్తుతిసేయఁగా నీ వను గ్రహించి నీ మాహాత్మ్యమును వారలకు బ్రకాశముగాఁ దెలియఁబఱచినావు. కాన నీ సేవ నీ భక్తులకు సమస్త ఫలములను బూర్తిగ నిచ్చు నని గ్రహింపఁదగియు న్నది.

11. అ॥ ఈశ్వరసేవ సమస్తఫలదాయక

మను సంగతిని దృఢపఱచుచున్నాఁడు.

శ్లో॥ అయత్నా దాపాద్య త్రిభువన మవైరవ్యతి కరం। దశాస్యో య ద్బాహూ నభృత రణకండూపర వశాన్। శిరఃపద్మశ్రేణీరచితచరణాంభోరుహబలేః। స్థి రాయా స్త్వద్భక్తే స్త్రిపురహర విస్ఫూర్జిత మిదం॥

శా॥ ముల్లోకంబు లయత్నతంగెలిచి దం బుంజెంది పౌలస్త్యుఁడుద్యల్లీలన్ విహరించి బాహుచయగాఢాపారకండూతిచేఁ। జెల్లంబో

యనుటెల్ల నా త్రిశిరముల్ ఛేదించి నే
పూజనం। బుల్లంబార నొనర్చియుంటఁ గన
శంభూ! భక్తచింతామణీ!॥

తా॥ ఓ యీశ్వరా! రావణుఁడు మూఁడులోకముల ననాయాసముగ జయించి మఱియు యుద్ధము చేయుట కుఁ బని లేకపోయినందునఁ దన బాహువుల తీటను భరింపలేకపోయెను. అతఁడు తన శిరస్సులనెడి కమలములచేత నీ పాదకమలములను బూజించుటవలనను, నీయందలి స్థిరమైన భక్తివిశేషమువలనను, అతని కట్టి శక్తి కలిగెను గదా.

12. అ॥ ఈశ్వరసాక్షాత్కారమువలన రావణునకుఁ గలిగిన ఫలమును జెప్పుచున్నాఁడు.

శ్లో॥ అముష్య త్వత్సేవాసమధిగతసారం భుజవనం।
బలాత్కైలాసేఽపి త్వదధివసతౌ విక్రమయతః। అలభ్యా
పాతాళే ప్యలసచలితాంగుష్ఠశిరసి। ప్రతిష్ఠా త్వయ్యాసీ
ద్ధ్రువ ముపచితో ముహ్యతి ఖలః॥

మ॥ భవదారాధనలబ్ధబాహుమహిమన్
పౌలస్త్యుఁ డౌరౌర నీ। భవనంబౌ రజతాద్రి
నెత్తి గమకింప న్నీదు పాదాంగుళిన్। ధ్రువ
సత్వంబున కోర్వలేక యెటఁ బాతాళంబు
న న్నిల్వఁ డాయె వచింపం బనియేమి
దుష్టుఁ డిలఁ దా నింతైన [illegible]

పాఠాంతరము.

మ॥ నిను పౌలస్త్యుఁడు గ[illegible]
మున్ నిండారఁగాఁ గాంచుటన్। ఘన కైలాస
ము నీ గృహం బనక నీకంఠాక నీ కాలి
బొట్టనవ్రేలొత్తి కదల్చి తీవ్ర నిలుపం దా
నెందుఁ బాతాళనుం। చున నైనం గనఁ
డయ్యె వాఁడు సిరిచే దుష్టుండు మేలె
న్న నే?

శా॥ ఓ దేవా! నిన్ను సేవించుటచేతఁ గలిగిన తన

భుజపరాక్రమమును నీ నివాసమయిన కైలాసపర్వతము మీఁద వినియోగపరపఁగా నీవు నీ కాలి బొటనవ్రేలిని రవంత దిగువకు నదిమినప్పుడా రావణుఁడు పాతాళలోకమందుఁ గూడ నిల్వలేకపోయెను. ఐశ్వర్య బలమత్తుఁడైన దుర్జనుఁడు తన యుపకారి కపకార మొనర్చుట నిశ్చయమే కదా.

13. అ॥ ఈశ్వరుఁడు బాణాసురు ననుగ్రహించుటను భక్తుఁడు స్తోత్రముచేయుచున్నాఁడు.

శ్లో॥ యదృద్ధిం సుత్రామ్ణో వరద పరమోచ్చైరపి సతీ।మధశ్చక్రే బాణః పరిజనవిధేయత్రిభువనః న తచ్చిత్రం తస్మిన్ వరివసితరి త్వచ్చరణయో।ర్న కస్యా ఉన్నత్యై భవతి శిరసస్త్వయ్యవనతిః॥

మ॥ సురనాథుం గణియింపనట్టి సిరులన్ సొంపారి లోకత్రయం। బు రహీనన్ బాణాసురారిగెల్చి విజయస్ఫూర్తిన్ విజృంభించె నీ। చరణాంభోరుహ యుగ్మలగ్న హృదయా

ప్రాంతైకభక్త్యున్నతిన్। వరదా! తావకసేవ
నంబు సకలైశ్వర్యప్రదంబేకదా.

పాఠాంతరము

చ॥ బాణసురారి యింద్రుని యపారమ
హావిభవంబు నెంతయున్। క్షీణముచేసి యం
త నిజసేవకపాళికి విష్టపంబులన్। ప్రాణ
నాసంగ నీదుపదతత్పరునం దది చిత్ర
మౌనె యో। స్థాణుఁడ! మ్రొక్కియున్నతి
నొసంగదు నీకొసరించు మ్రొక్కొగిన్॥

తా॥ ఓశివా! నీ వరప్రసాదము వలన బాణాసు
రుఁడు మూఁడు లోకములను జయించి తన సేవకుల
వశముచేసి మిక్కిలి గొప్పదైన యింద్రైశ్వర్యమును తిర
స్కరించె ననునది నీ పదభక్తుఁడైన యా బాణాసురుని
యందాశ్చర్యముకాదు. ఏలయన నీ విషయమై శిరస్సు
చేతఁ జేయఁబడెడు నమస్కారము సర్వోన్నతిని
గలుగఁ జేయును గదా.

1౫. అ॥ కాలకూట విషమును శివుఁడు భ
క్షించుటను భక్తుఁడు స్తుతిచేయుచున్నాఁడు.

శ్లో॥ అకాండబ్రహ్మాండక్షయచకితదేవాసురకృపా।
విధేయస్యాసీద్యస్త్రినయన విషం సంహృతవతః। స
కల్మాషః కంఠే న తవ కురుతే న శ్రియ మహో। వికా
రోఽపి శ్లాఘ్యో భువనభయభంగవ్యసనినః॥

ఉ॥ కాలముగాని కాలమునఁ గంజభ
వాండవిపత్తుఁ జూచుటకా। దాళగలేక వేల్పు
లును దైత్యులు ని న్గానియాడ నామహా।
హాలహలంబుఁ గ్రోలితివి యందలి నైల్యము
నీకు నందమౌ; । శూలి! వికారలక్షణము
స్తుత్యమెగా భువనార్తిహారికిన్॥

శా॥ మూడునేత్రములుగల యో భగవంతుఁడా!
కాలకూట విషమువలన సకలలోకప్రళయము కాల
ముందు సంభవింపఁబోవుచున్నదని దేవాసురులు

భయపడి నిన్ను శరణముపొందిరి. అప్పుడు నీవు వారి యెడలఁ గృపచేత నా కాలకూటవిషమును మ్రింగుట వలన నీకంఠమందుఁ గలిగినవలుపు శుద్ధస్ఫటికసంకాశమైన నీ మూర్తికి శోభాకరంబే కాని వికారలక్షణము కాదు. ఒకవేళ వికారలక్షణముగ నున్నను లోకభయనివారణవలన సంభవించుటఁజేసి యదియు స్తోత్రార్హమే.

15. అ॥ కాముని నిగ్రహించుటనుగూర్చి భగవంతుని స్తోత్రముచేయుచున్నాఁడు.

శ్లో॥ అసిద్ధార్థా నైవ క్వచి దపి సదేవాసురనరే। నివర్తంతే నిత్యం జగతి జయినో యస్య విశిఖాః। స పశ్య న్నీశ త్వా మితరసురసాధారణ మభూత్। స్మరః స్మర్తవ్యాత్మా నహి వశిషు పథ్యః పరిభవః॥

చ॥ సురనరదైత్యలోకములఁ జొచ్చుచు నేజయశాలిబాణముల్। విరహితసిద్ధి నెన్నడును వెన్కకు వచ్చుట కానరాదో యా। స్మరుఁ

డాక వెల్వుగా నినుఁ బ్రమత్తత నెన్ని
యనంగుఁ డయ్యెఁగా। యుఁటయ జితేంద్రియా
ప్రకృతి యంతట నింతటఁ బోవునే శివా!॥

తా॥ సర్వలోకసంహారి వైన యో పరమేశ్వరుఁడా! దేవమర్త్యాసురులలోఁ గూడుకొనిన స్వర్గమర్త్యపాతాళలోకములయందు జయశాలివైన యే మన్మథునియొక్క బాణములు వ్యర్థములై మఱలివచ్చుట లేదో యట్టిమన్మథుఁడు లోకవాంఛుఁడవైన నిన్ను నితర దేవతలతో సమానునిగా నెంచుటచే నీ ఫాలనేత్రాగ్ని చేత భస్మీకృతశరీరుఁ డాయెను. కాన జితేంద్రియుల విషయమై చేయఁబడెడి యవమాన మొకనికిని సుఖకరము కాదనుట.

16. అ॥ ఈశ్వరునియొక్క తాండవమును గుఱించి స్తోత్రము చేయుచున్నాఁడు.

శ్లో॥ మహీ పాదాఘాతా ద్వ్రజతి సహసా

నీతులకు రత్నాంగద పెన్నిధి.

సంశయపదం । పదం విష్ణో ర్భ్రామ్యద్భుజవనఘనరుగ్ణ
గ్రహగణం । ముహుర్ద్యౌర్దౌస్థ్యం యాత్యనిభృత
జటాతాడితతటా । జగద్రక్షాయై త్వం నటసి నను వామై
వ విభుతా ॥

ఉ॥ ధారుణి పాదఘట్టనలఁ దత్క్షణ
ము త్తలపాటుఁ జెందు వి । స్తారభుజాగ్రఘా
హతులఁ దారలు నుగ్గుగ నింగి తొట్రిలున్ ।
స్ఫారజటాభిఘాతముల స్వర్గము దుర్గతిఁ
జెందు లోకర । క్షారతి నీవు తాండవము సల్పు
చు నుండఁగ వ్యత్యయంబుగన్ ॥

తా॥ బలవంతుఁడైన యొకానొక రాక్షసుఁడు సంధ్యాకాలమం దీ జగత్తును క్షయింపఁజేయుటకొఱకుద్యుక్తుఁడు కాఁగా వాని సంహారార్థమై యా కాలమం దీశ్వరా! నీవు తాండవము చేసితివి. ఆ తాండవము సర్వలోక పరిపాలనార్థమై కలిగెను. ఆ కాలమందు

భూమి శీఘ్రముగాఁ గుంగిపోవుచున్నట్లు కన్పట్టెను. ఆకాశమును నీయొక్క భుజములచేతను దండవిక్షేపములచేత భగ్నమైన నక్షత్రసమూహము కలది యాయెను. అదేప్రకారము స్వర్గమును నష్టమైన స్థితిని జెందెను. ఓదేవా! భూమ్యాకాశస్వర్గము లట్టి స్థితిని బొంది యుండఁగా నీవు జగత్పరిపాలనమునకై నృత్యము చేసినాఁడవు. కావున నీ మాహాత్మ్యము విపరీతముగ నున్నది.

17. అ॥ పూర్వకాలమందగస్త్యమహామునిచేత సముద్రము పానము చేయఁబడఁగా శివుని జటాజూటమందున్న గంగాజలమువలన సముద్రము తిరిగి జలపూరితమయ్యె నని స్తోత్రము చేయఁబడుచున్నది.

శ్లో॥ వియద్వ్యాపీ తారాగణగుణితఫేనోద్గమరుచిః।
ప్రవాహో వారాం యః పృషతలఘు దృష్టః శిరసి
తే।జగద్ద్వీపాకారం జలధివలయం తేనకృతమి త్యనే
నైవోన్నేయం ధృతమహిమ దివ్యం తవ వపుః॥

మ॥ వియద్వీథిం బ్రసరించి రిక్కగమిచేఁ బెంపొందు ఫేనాభమై। తనరున్నీ శిరమందు నేర్చు రమునిత్యంబేకబింద్వాకృతిం। దిననాథాయుత తేజ! తద్ధుని భువిం ద్వీపంబుగాఁ జుట్టియున్;। గన దీన న్మహిమోన్నతంబు గద నీ కాయం బమేయంబుగన్॥

తా॥ భగీరథునిచేఁ బ్రార్థింపఁబడి యే గంగాప్రవాహ మాకాశమందు వ్యాపించివచ్చునదియు, నక్షత్ర సమూహముచేత రెట్టింపుగాఁ జేయఁబడిన మెరుగుల యొక్క కాంతిగలదియు నై బయలుదేరివచ్చెనో యాగంగా ప్రవాహము నీయొక్క శిరస్సునందు జలబిందువువలె నగపడెను. అట్టి ప్రవాహముచేత లోకము సముద్రమే యగుచుండగాఁ గలదిగాను ద్వీపస్వరూపముగాను చేయఁబడినది. అట్టి ప్రవాహము నీ జటాజూటమందు జలబిందువువలెనే సూక్ష్మముగ నగపడుటచే నీ దివ్యశరీరము మిక్కిలి మహిమగలది యని యూహింపఁదగినదిగా నున్నది.

18. అ॥ ఈశ్వరుఁడొనర్చిన త్రిపురసంహారా డంబరమును స్తోత్రముచేయుచున్నాఁడు.

శ్లో॥ రథః క్షోణీ యంతా శతధృతి రగేంద్రో ధను రథో । రథాంగే చంద్రార్కౌ రథచరణపాణి శ్శర ఇతి । దిధక్షో స్తే కో యం త్రిపురతృణ మాడంబరవిధి । ర్విధేయైః క్రీడన్త్యో నఖలు పరతంత్రాః ప్రభుధియః ॥

చ॥ అరదము భూమి, యంత చతురా
స్యుఁడు, చాపము మేరుధారుణీ । ధర, మిరు
చక్రముల్ రవిసుధాకరు లమ్ము రమాధినా
థుఁడై । పరగఁ దృణోపమత్రిపుర భంజన
ముం బొనరించియుంటి వౌ। వరద ! విలాస
హేతుకృతవాంఛులెగాని ఫలార్థులే విభుల్॥

తా॥ ఓ యీశ్వరుఁడా ! నీకుఁ దృణప్రాయులుగ నుండెడు త్రిపురాసురులను నీవు సంహారించుటకై భూ

రుక్మాంగద విద్యార్థులకును దెలియును.

మిని రథముగాను, బ్రహ్మదేవుని సారథిగాను, మహా మేరువును ధనస్సుగాను, చంద్ర సూర్యులను రథచక్రములుగాను, విష్ణువును బాణముగాను, నేర్పఱచుకొంటివి. కాని ప్రభువులయొక్క బుద్ధులు పరప్రధానములు కావు. మరియు మన నవి యెప్పటికిని భృత్యులతోఁ గూడ నాటలాడుచుండెడివి. కాన నీ యాడంబరవిధి యుక్తమే యగును.

19 అ॥ పూర్వము మహాదేవుఁడు శ్రీ హరికిఁ జక్రమొసంగె ననెడి విషయమును స్తుతించుచున్నాఁడు.

శ్లో॥ హరి స్తే సాహస్రం కమల బలి మాధాయ పదయో । ర్యదేకోనే తస్మి న్నిజ ముదహరే న్నేత్ర కమలం। గతో భక్త్యుద్రేకః పరిణతి మసౌ చక్రవపుషా। త్రయాణాం రక్షాయై త్రిపురహర జాగర్తి జగతాం॥

చ॥ హర! భవదంఘ్రియుగ్మమున నబ్జసహస్రబలిం బొనర్పఁగా । హరి యొకపద్మ

ముం గనక యాత్మ సరోరుహనేత్ర మర్పణం।
బురుతరభక్తిఁ జేసె నదిరెయొప్పఁగఁ జక్రము
ప్రకాశితం। బరిణతినొంది లోకముల కాతర
రక్షణఁ జేయు నీ కృపన్॥

తా॥ ఓ పరమేశ్వరుఁడా! నీ పాదములను సహస్రదళములుగల సహస్రకమలములచేతఁ బూజించుటకు నారాయణమూర్తి సంకల్పించి భక్తితోఁ బూజ చేయుచుండఁగా ఆ దేవుని భక్త్యతిశయమును గనుగొనుటకై యొక కమలమును మఱుగుపఱచితివి. అప్పుడా విష్ణువు తాను గమలాక్షుఁడగుటచేఁ దక్కువపడిన కమలమునకు తన నేత్రకమలమును పెల్లగించి సమర్పించెను. అంతట నీవును దద్భక్తివిశేషమునకు సంతసిల్లి సర్వశత్రునివారకరమును, త్రైలోక్యపాలనసమర్థంబు నైన చక్రమును అతని కొసంగితివి.

20. అ॥ కర్తృఫలదాత యీశ్వరుఁడే యని ప్రతిపాదించుచు స్తుతిచేయుచున్నాఁడు.

శ్లో॥ క్రతౌ సుప్తే జాగ్ర త్త్వమసి ఫలయోగే క్రతుమతాం। క్వ కర్మ ప్రధ్వస్తం ఫలతి పురుషారాధన మృతే। అతస్త్వాం సంప్రేక్ష్య క్రతుషు ఫలదానప్రతిభువం। శ్రుతౌ శ్రద్ధాం బధ్వా దృఢపరికరః కర్మసు జనః॥

మ॥ తలపం గర్మము జాయమాన మగు
టం ధ్వస్తంబు నా: నీవు తత్ఫలముం
గూర్తువు కర్తకుం; శివ! భవత్పాదంబులం
గొల్వమిం। ఫలదం బెట్లగు నద్ది? కావునఁ
గ్రతుప్రాంచత్ఫలం బిచ్చు నిం। జెలువారఁ
మది నిల్పి శ్రుత్యనుగతిం జేతుర్ నరుల్
యాగముల్॥

తా॥ పూర్వ మీమాంసకుఁ డీశ్వరునికి కర్తృత్వము లేదనియుఁ గర్మమే ఫలకర్త యనియు వ్యవహరించుచున్నాఁడు. అతని మతము నిరాకరింపఁబడుచున్నది.

ఎట్లనిన యాగము క్రియాత్మక మగుటచే। నుత్పత్తివినా
శములు గలది యగుచున్నది.నశించిపోయిన యాగములు
తత్కర్తలకు ఫలము నేవిధముగా నిచ్చును?,కాన
వానికి ఫలమిచ్చువాడీశ్వరుఁడే.నశించిపోయిన కర్త
యీశ్వరాధీనమై యుండును.ఈ హేతువువలన సమస్త
జనులును యాగఫలప్రదాత యీశ్వరుఁడే యని విశ్వ
సించి వేదవాక్యములయందు శ్రద్ధ నుంచుకొని యాగాది
కర్మలయందు దృఢమైన ప్రయత్నముకలవా రగు
చున్నారు.

21. అ॥ పైనిశ్లోకార్థము నే దక్షయాగధ్వంస
దృష్టాంతముచేత దృఢపఱుచుచున్నాఁడు.

శ్లో॥ క్రియాదక్షో దక్షః క్రతుపతి రధీశ స్తనుభృ
తా। మృషీణా మార్త్విజ్యం శరణద సదస్యా స్సుర
గణాః।క్రతుభ్రేష స్త్వత్తః క్రతుషు ఫలదానవ్యసనినో।
ధ్రువం కర్తుః।శ్శ్రద్ధావిధుర మభిచారాయ హిమఖాః॥

ఉ॥ దక్షుఁడు కార్యదక్షుఁడు విధాత
యధీశుఁడు ప్రాణికోటికిం గతుఁను బూని దేవ
ఋషికాండము లోలి సదస్య ఋత్విజుల్।
గా క్షితిభృన్నివాస! క్రతుకార్య మొనర్పఁగ
నిన్ను వీడి; య।జ్ఞతయ మయ్యె. దుష్కృత
నుఖంబులు వ్యర్థము లౌట చిత్రమే?॥

తా॥ దక్షప్రజాపతి సకలప్రజలకును బతిగా నుండినను, యాగాదికర్తలయందు సమర్థుఁడుగా నుండినను క్రతుఫలదాతలైన నిన్ను నిరాకరించి తాను యాగము సేయఁ బూని యాయాగమునకు వశిష్టాదిఋషులను ఋత్విక్కులుగాను నింద్రాదిదేవతలను సదస్యులుగాను నేర్పఱచెను, అట్టి సామగ్రి గలిగి యుండినను ఆ దక్షునికిఁ గ్రతుధ్వంసము క్రతుఫలదాతవైన నీవలనఁ గలిగెను, అది యుక్తమే. ఏల యనగ నో దేవా! నీ యెడల శ్రద్ధలేని పురుషునియొక్క యాగము లన్నియు వాని యనర్థములకే యగుచున్నవి.

22. అ॥ తనతండ్రియొక్క పాదములను నఱకిన యొక బ్రాహ్మణకుమారునికి శివుఁడు సాయుజ్య మిచ్చుట ను భక్తుఁడు స్తుతించుచున్నాఁడు.

శ్లో॥ సతాం వర్త్మత్యక్త్వా శ్రుతిసమధిగమ్యాం సహాభుమం।ఫ్కృతా మప్యన్మాల్య స్వజనవిషయస్నేహా గుణితాం।ద్విజః కృంత న్పాదే వితర మపరాధ్యంత్వయి విభో।మనుష్యత్వం సద్య స్త్రిదశపరిణామేన విజహౌ॥

చ॥ పుట్టువుతోడఁ బుట్టి శ్రుతిపుంజ హితంబగు సాధుమార్గము।న్మెట్టి నిజాప్త సఖ్యద్విగుణీకృతమైనదయావిశేషము।న్మెట్టన దోసి భూసురుఁడు నిన్నికురించినతండ్రి పాద మూఁడా।దిట్టుగ నుత్తరించియును వేల్పుగ నయ్యెనుగాదె నీ కృపఁ॥

తా॥ వేదోక్తమందునదియును సదాచారమైనది యైన నగు శాస్త్రార్థములు విడిచి స్వజన విషయమై

క విమిశ్రమ విద్యార్థుల వ్యాసలేఖనములకు.

రక్షింపఁగాఁ జేయఁబడు నయను నిర్మూలించి నీ కపరా ధముచేసిన తన తండ్రియొక్క పాదములను నఱకి రొక బ్రాహ్మణ బాలుఁ డాక్షణమందె నీ యనుగ్రహము వలన మనుష్యధర్మము వదలి దేవత్వమునుఁ బొందెను. ఆ యపరాధ మెసఁగా నా ద్విజకుమారుఁ డపవిత్ర వస్తువునందు ని న్నావాహించి షట్కాలపూజఁ జేసెను. అతని తండ్రి వచ్చి యా వస్తువునుఁ జూచి “ఇల్లల చేసెద” అని క్రోధముతో నా వస్తువును బాద ముతోఁ దన్నెనని పురాణగాథ యొకటికలదు.

23. అ॥ పూర్వ మొకప్పుడు బ్రహ్మదేవుఁడు తన కొమరితతో సంగమింపవలె నని యభిలషింపఁగా శివుఁ డాయనను నిగ్రహించె. ఆ నిగ్రహసామర్థ్యమును భక్తుఁడు నుతించుచున్నాఁడు.

శ్లో॥ ప్రజానాథం నాథ ప్రసభ మభికం స్వాం దుహితరం। గతం రోహిద్భూతాం రిరమయిషు మృష్య

మనుసంధ [illegible]

స్య వపుషా|ధనుష్పాణే ర్యాతం దివమపి సపత్రాకృత మముం|త్రసంతం తే ద్యాపి త్యజతి న మృగవ్యాధరభసః॥

మ॥ తనకూతున్ మృగియైన దానిని
బలాత్కారంబుగాఁగూడ దానును సారంగ
మునై విధాత చన ధానుష్కుండవై సాంబ!
యా ఘనదోషిన్ శరవిద్ధుఁ జేయ నతఁ
డాకాశంబుఁ బట్టెన్ భయంబున; నీ బోయ
తనంబ దిప్పటికి నింపున్ భీతి నద్ధాతకున్॥

తా॥ లేడిగానున్న తన కొమార్తెతో బలాత్కారముగా రమించుటకై బ్రహ్మదేవుఁడు జింకశరీరమును ధరించి యున్న నిగ్రహించుటకై వచ్చుచున్న నీ వ్యాధరూపమునుఁ జూచి భయపడి యాకాశమునుఁ బొంది యుండఁగా నో దేవా! నీ బాణముచేత నతఁడు కొట్టఁబడెను. ధనుస్సును హస్తమునందుఁగల నీయొక్క వ్యాధరభస మా బ్రహ్మ నిప్పటికిని విడువలేదు.

న్మాన్యనంబుగా నుండినం । బాడిందవ్వని భక్త వర్యులకు సంపద్దాత వీవే కదా.

తా॥ మన్మథవైరి వయిన ఓ యీశ్వరుఁడా! నీకు శ్మశానమే విహారస్థానము; భేతాళాదిపిశాచములే సహవాసులు; పీనుఁగుబూదియే నీకు విభూతి; నరకపాలసమూహమే నీకుఁ బాలదండ; నీ స్వభావమంతయు నిట్లమంగళముగ నున్నను నిన్ను స్మరించు భక్తులకు నీవు సర్వోత్కృష్టశుభదాత వగుచున్నాఁడవు.

28. అ॥ శివుఁడు పరతత్వ మగుటను నిరూపించి స్తోత్రము చేయుచున్నాఁడు.

శ్లో॥ మనః ప్రత్యక్చిత్తే సవిధమవిధాయాత్తమరుతః । ప్రహృష్యద్రోమాణః ప్రమదసలిలోత్సంగితదృశః । యదాలోక్యాహ్లాదం హ్రద ఇవ నిమజ్యామృతమయే। దధత్యంత స్తత్త్వం కిమపి యమిన స్తత్కిల భవాన్.

ఉ. వాయువులఁ బిగింపుచు నపారము
గాఁ బులక ల్జనింపఁగాఁ । బాయక ప్రత్యగా
త్మ హృదయంబునఁ జేర్పుచు దేన్నిఁ జూచి
యా । ప్యాయము జెంది యోగులు ముద
శ్రులు కన్నులఁ దోఁపఁగా సుధా । తోయధి
మున్గినట్లు పరితోషితు లౌదురా యద్ది
నీవెగా.

తా॥ ఓ పరమేశ్వరుఁడా! యోగీశ్వరులు ప్రా
ణాదివాయువులను నిరోధించి పులకాంకిత శరీరులై
సాక్షిభూతమైన ప్రత్యక్ చైతన్య మందు యోగశాస్త్రో
క్తప్రకార మంతఃకరణమును నిలిపి యేతత్త్వమును
బ్రత్యక్షముగఁ జూచి యానందబాష్పములు నేత్రముల
నుండి కాఱఁగా నమృతమయమైన సరస్సునందు మునిఁ
గిన వారివలె నుందురో యా తత్త్వము నీవేకదా!.

27 అ॥ భగవంతుని యష్టమూర్తిత్వము నుద్దే
శించి స్తోత్రము చేయుచున్నాఁడు.

శ్లో॥ త్వ మర్క స్త్వం సోమ స్త్వ మసి పవన స్త్వం హుతవహ। స్త్వ మాప స్త్వం వ్యోమ త్వము ధరణి రాత్మా త్వ మితిచ। పరిచ్ఛిన్నా మేవం త్వయి పరిణతా బిభ్రతిగిరం। నవిద్మ స్తత్తత్త్వం వయ మిహ తు యత్త్వం న భవసి,

ఉ॥ భాను, కృశాను, [illegible] జలాభ్రి, మరు, ద్ధరాత్మలో। [illegible] మూర్తులుగ శోభిలు నీ కని నీదుతత్త్వమి। జ్ఞానులు వేఱుపుచ్చుచు బ్రికర్షగఁ బల్కిన బల్కునిమ్మహా!। యేనెటఁగాన విశ్వనిలయా కృతతత్త్వ! త్వ దన్యంమింతయున్.

తా॥ ఓ యీశ్వరుఁడా! నీవు సూర్యుఁడవు, చంద్రుఁడవు, పవనుఁడవు, అగ్నివి, ఉదకమవు, ఆకాశమవు, భూమివి, పరమాత్మవు, నగుచున్నావనియు, నీ వష్టమూర్తివై యునియు నీ తత్త్వ మెఱిఁగినవారలు

విస్పష్టఁగాఁ బలుకుచున్నారు. మే మయిననో యీ లోకమందు నీవు కాని వస్తువు నెఱుంగము.

28 ఆ॥ ప్రణవమును బ్రతిపాదించి భగవంతుని స్తోత్రము చేయుచున్నాఁడు.

శ్లో॥ త్రయీం తిస్రో వృత్తీస్త్రిభువనమథో త్రీనపిసురా। నకారాద్యైర్వర్ణైస్త్రిభిరభిదధ త్తీర్ణవికృతి। తురీయం తే ధామ ధ్వనిభి రవరుంధాన మణుభిః సమస్తం వ్యస్తం త్వాం శరణద గృణాత్యోమితి పదం.

మ॥ క్రమ మొప్పారఁగ నచ్చరత్రయ
మకారం బాదిగాఁ గల్గి వే। దముల్ వృత్తుల,
మూర్తుల్ జగములం దత్సంఖ్యచేఁ బల్కు నీ।
యమలంబైన తురీయధామమును సూక్ష్మారా
వళిఁ గ్రమ్మి ని। త్యమవాఙ్నిన్ను నుతించు
నోంపదము వ్యస్తంబుఁ సమస్తంబునై.

తా॥ భక్తులకు శరణ మొసంగెడి దొరా దేవా!

అఖండ రూపమును వ్యస్తరూపము నై ప్రణవ మకారో కారమకారముల చేత వేదత్రయమును, స్వరత్రయమును, మూర్తి త్రయమును, బలుకుచు వికార రహితమై తురీయమైన నీతేజోరూపస్థానమందు నతిసూక్ష్మధ్వనుల చేత వ్యాపించుచున్నదై ఓమ్మనెడు ప్రణవపదము నిన్ను స్తుతించుచున్నది.

29 అ॥ శివుని నామాష్టకమును ప్రతిపాదించి నుతించుచున్నాడు.

శ్లో॥ భవ శ్శర్వో రుద్రః పశుపతి రథోగ్రస్స చ మహాం। స్తథా భీమేశానా వితి య దభిధానాష్టకమిదం। అముష్మిన్ ప్రత్యేకం ప్రవిచరతి దేవ శ్రుతి రపి। ప్రియాయాస్మై ధామ్నే ప్రణిహితనమస్యోస్మి భవతే॥

మ॥ భవశర్వా ద్యభిధాన కాష్టకము సద్భక్తిగా మహామ్నాయముల్ శివ!తత్తత్పరి శోభితార్థము విమర్శింపం బ్రివర్తింప

నా। ట్లవు? నావల్లఁ దదర్థముం దెలియ దేవా!
కావునన్ శక్తిమై। స్తవముం జేసిరొ నర్తు
నీ మహిమకున్ సాష్టాంగప్రణా మంబులన్.

తా॥ స్వప్రకాశుఁడవైన యోపరమేశ్వరుఁడా! భవ, రుద్ర, పశుపతి, ఉగ్ర, మహాదేవ, భీమ, ఈశాన, యనెడి నీయొక్క దివ్య నామాష్టకమం దొక్కొక్క నామమును గూర్చి వేదము స్తుతి చేయుచున్నది యనెడి హేతువువలనఁ బూర్వ శ్లోక ప్రతిపాదిత మైన నీయొక్క తురీయ తేజస్సు కొఱకు నేను నమస్కరింపుచున్నాను.

30 అ॥ భగవంతుని యొక్క ప్రకట రూపత్వమును బ్రతిపాదించుచున్నాఁడు.

శ్లో॥ నమో నేదిష్ఠాయ ప్రియదవ దవిష్ఠాయ
చ నమో। నమః క్షోదిష్ఠాయ స్మరహర మహిష్ఠాయ చ
నమః। నమో వర్షిష్ఠాయ త్రినయన యవిష్ఠాయ చ నమో।

నమ స్సర్వ స్మై తే త దివ మతి సర్వాయ చ నమః.

ఉ॥ వందన మాత్రసన్నిహిత వర్తికి దూరతరానువర్తికిన్। వందన మాచరింతు నణువై ఖరికి న్మహనీయ మూర్తికిన్। వందన మగ్రివృద్ధునకు భాసుర యౌవన మూర్తికిన్ సదా। వందన మాత్తసర్వునకు వందన ముజ్ఝిత సర్వసంగికిన్॥

తా॥ ప్రియమైన వనమందు విహారించెడి యో పరమేశ్వరుఁడా! నీవు మిక్కిలి సమీపవర్తి వియు మిక్కిలి దూరమందుండెడి వాఁడవు, నగుచున్నావు. మన్మథుని సంహారించిన యో దేవా! నీవు మిక్కిలి సూక్ష్మస్వరూపివియు మహత్స్వరూపివియు నగుచున్నావు. మూడు నేత్రములుగల యో పరమశివుఁడా నీవు మిక్కిలి వృద్ధుఁడవును, యౌవన వయస్సుగల వాఁడవు, నగుచున్నావు. మఱియు సర్వస్వరూపుఁడ

వును, సర్వాతీతుఁడవును, నగుచున్నావు. అట్టినీకు నా యీ నమస్కార మగుఁగాక.

31 అ॥ సాంఖ్య, పాతంజల, మతానుకూలముగా స్తోత్రము చేయుచున్నాఁడు.

శ్లో॥ బహుళరజసే విశ్వోత్పత్తౌ భవాయ
నమోనమో। జనసుఖకృతే సత్త్వోద్రేకే మృడాయ
నమో నమః। ప్రబలతమసే తత్సంహారే హరాయనమో
నమః। ప్రమహసి పదే నిస్త్రైగుణ్యే శివాయ నమో
నమః.

చ॥ ఎవఁడు భవాఖ్యుఁడై జగము సృష్టి
యొనర్చు రజోవిభూతిచే। నెవఁడు మృడాఖ్యుఁ
డై జనుల కిచ్చునో సౌఖ్యము సత్త్వభూతిచే।
నెవఁడు హరాఖ్యు లోకము హరింపుచు నుండు
తమోవిభూతిచే। నెవఁడు శివాఖ్యుఁడై గుణ
నివృత్తిని చెందు నమింతు వానికిన్.

తా॥ ఓ శివా! రజోగుణ ప్రధానమై, జగత్కారణ భూతమైన నీ భవస్వరూపమునకును, సత్త్వగుణ ప్రధానమై సుఖహేతువై జగత్పరిపాలన మొనర్చు నీ మృడస్వరూపమునకును, తమోగుణ ప్రధానమై జగన్నాశహేతువైన నీ హరస్వరూపమునకును, మిక్కిలి తేజస్సు గలిగి గుణత్రియాతీతమైన నీయొక్క శివస్వరూపమునకును, నమస్కారము చేయుచున్నాను.

32 అ॥ ఇట్టి స్తవ మొనర్చుట వలన నిష్టసిద్ధిగలుగు నని నమ్ముచుఁ దనయందు నేమియుఁ గర్వప్రతీతియము లేదని భక్తుఁడు పలుకుచున్నాఁడు.

శ్లో॥ కృశ పరిణతి చేతః క్లేశవశ్యం క్వ చేదం। క్వ చ తవ గుణసీమోల్లంఘినీ శశ్వదృద్ధిః। ఇతి చకిత మమందీకృత్య మాం భక్తి రాధా। ద్వరద చరణయో స్తే వాక్యపుష్పోపహారం.

తా॥ చింతాధీనము, కార్శ్యభాజనము నా చిత్తం బిదేసదా। వంలఘుతై గుణ

సీమ, మించు భవదౌన్నత్యంబు తా నెడ నం।
చెంతో చింతిల భక్తి యప్పు మదికిన్ ధృత్యు।
న్నతిం గూర్చి తా। నంతన్ మ న్నుతిరూప
పుష్పబలి నీ యంఘ్రిద్వయిం జేర్చెదన్.

తా॥ ఓ శివా! క్లేశాధీనమైన నామన స్సెక్కడ!
సార్వకాలమును త్రిగుణాతీతమైన నీ మహిమ
యెక్కడ! కాఁబట్టి నా మనసు నీ మహిమ నెట్లు
తలఁపఁగలదు? ఆ కారణముచే నీ మహిమను వర్ణించు
టకు భీతుఁడనైన నన్ను నీ చరణభక్తి భయరహి
తునిగాఁ జేసి నా స్తుతివాక్య పుష్పముల కానుకను
నీ పాదయుగళమం దుంచెను.

33 అ॥ శివుని మహిమ యపారమని స్తుతించు
చున్నాఁడు.

శ్లో॥ అసితగిరిసమం స్యాత్ కజ్జలం సింధు పా
త్రే। సురతరు వరశాఖా లేఖినీ పత్ర ముర్వీ। లిఖతి

గానపానములు నిక్కమగు గానసారము.

యది గృహీత్వా శారదా సార్వకాలం । తదపి తవ గుణానా మీశ పారం న యాతి.

ఉ॥ నీలధరంబె కజ్జలము, నీరధి పాత్రము,
భాస్వరన్మరు। త్సాలసుశాఖ లేఖిని, రసాస్థలి
పత్రముగా గ్రహించి బ్రా। హ్మీలలితాం
గియు న్భవదమేయగుణావళి సార్వకాల
ముం। బోలఁగ వ్రాసి పారమును బొందఁగ
నేర్చున నేర్పువెంపునన్?.

తా॥ ఓ పరమేశ్వరుఁడా! సముద్ర మనెడి పాత్రియందుఁ గాటుక కొండతో సమమైన కాటుక యుండినను, కల్ప వృక్షశాఖవంటి కలముండినను, భూమి కాగితముగనుండినను, సరస్వతీ దేవి లేఖరిగా నుండి సార్వకాలమును దానే వ్రాసినను, ఆ వాణియు నపార మహిమలుగల నీ కళ్యాణాది సద్గుణముల యొక్క తుదను బొందనేరదు.

34 అ॥ శివునకు నమస్కరించుట వలని ఫలిత
మును వర్ణించుచున్నాఁడు.

శ్లో॥ వపుః ప్రాదుర్భావా దనుమిత మిదం
జన్మని పురా। పురారే న క్వాపి క్షణ మపి భవంతం
ప్రణత వాన్। నమన్ముక్త స్సంప్రత్యహ మతను రగ్రే
ప్యనతిభాక్। మహేశ క్షంతవ్యం తదిద మపరాధ
ద్వయమపి.

ఉ॥ ఈ తనువెత్తుటం దెలిసె నేనొకసా
రియుఁ బ్రాగ్భవంబునం। జేతులు మోడ్చి
నీకు నతిఁ జేయమి, యిప్పుడు మొక్కుచుంట
నే। నేతనువెత్తఁ బోదు నతి యెట్టులు చేయు
దు ముక్తిఁ జెంది, యీ। రీతిగ నందులోప
ములరెంటిని నీవె క్షమింపఁగావలెన్.

తా॥ శివా! ఈ తను వెత్తుటవలన బూర్వజన్మ
మం దొకప్పుడైన నీకు నమస్కరింప లేదని తెలిసికొం

టిని. ఇప్పుడు నమస్కరించుట వలన ముక్తిని జెం దుదును గాన మరల జన్మలేని వాఁడనై నీకు నమ స్కరింపఁబోను. ఈ యపరాధద్వయమును క్షమింప వేఁడుచున్నాను.

సాకల్యార్థము బేతపూడి వరవంశప్రోద్భ వుండైన ల। క్ష్మీకాంతుం డిటు పుష్పదంత రచితామేయస్తవం బాంధ్ర భా। షాకృత్యం చితపద్యముల్ ఘనరిచెఁ సద్భక్తుఁడై యాస్తవం। బాకాంతుం బఠియించువార లకు శ్రేయం బా శివుం డిచ్చెడున్.

శ్రీ

సాంబశివార్పణమస్తు.

ప్రకటన.

1. రుక్మాంగద.(డ్రామా.) ఇది నూతనపద్ధతుల నవలంబించి పూర్వాపూర్వ నాగరిక సమ్మతంబుగ వ్రాయఁబడినది. ఇది స్త్రీలకు పరమగురువు. నవ్వులకు పెన్నిధి. నీతులకు పుట్టినిల్లు. స్త్రీలకును విద్యార్థులకును గూడ సులభముగ దెలియును. వెల రు 1-0-0

2. మనుసంభవము (డ్రామా.) ఇది బి. యే. తరగతి పరీక్ష గ్రంథము. ఇది స్వారోచిషమనువు యొక్క జన్మవృత్తాంతము. అల్లసాని పెద్దన కవిగారి యసమాన మాధురీ భరితమైన మృదుశైలిగల పద్యములు పెక్కిందుఁ జేర్పబడినవి. ఇది ప్రదర్శన మందు సర్వజన రంజకముగ నుండును. దీనిని జదువు వారును కేవల పరవశులగుదురు. దీనిని ప్రదర్శన మందు చూచి తీరవలయును. వెల రు. 1-0-0

వేతపూడి భగవంతరావు, మచిలీపట్టణము.